

възстания сж били най-жестоко потъпкани и българският народъ попадналъ подъ най-безчовѣчното политическо и духовно подтисничество. Но „българскиятъ левъ не умрѣ — пишатъ чуждитѣ историци, Той се пробуждалъ отъ врѣме на врѣме. Освободителниятъ обѣдителниятъ духъ пламталъ, раздуханъ отъ свободната монастирска хижа и слабопреслѣдванитѣ колиби въ планинскитѣ кѣтища. Повежда се борбата за духовно и църковно освобождение, Училищната борба достига обективитѣ си. Настѣпва и хайдушката епоха, цѣляща политическото освобождение. Манушъ, Страхилъ, Сѣмко, Рада, Вълко, Наню, Стоянъ, Сирма и др. — редъ години бродятъ изъ дебрите на Стара планина, Родопитѣ, Срѣдняя-гора, Сакаръ планина, Странжа, Шар, Пиринъ и др.

Български отряди взематъ най-дѣятелно участие въ войната на Екатерина съ Турция — 1774 — 1787 години. Въ 1806 година българитѣ взематъ най-широко участие въ сръбското въстание. Много хилядни чети дошли отъ България, проявяватъ най-редъкъ героизмъ и себепожертвуване. Особенно се отличили четите на Велко и Кондю. Въ 1809 година български отряди, ръководени отъ пламтящата освободителна идея взематъ участие въ руско-турската война, Въ 1810 година, българитѣ вдъхновявани отъ Отецъ Софроний и предвождани отъ Дончо Чомака, Кесяковъ, Кулевъ, Мамарчевъ и др. взематъ най-широко участие въ руско-турската война.

Френската революция още повече раздвижва освободителния духъ. Въ 1821 година възставатъ много градове и села въ цѣлия балкански полуостровъ. Многочислени отряди взематъ участие въ освобождението на Гърция. Това участие дава поводъ на Турция да направи кланета изъ България да подхвърли българското население на най-тежки терзания.

Въ 1828 година български отряди, водени отъ капитанитѣ Мамарчевъ и Василевъ взематъ най-широко участие въ руско-турската война въ нея взематъ участие и войводитѣ Бончо, Дончо, и др. съ четитѣ си.

Въ 1835 година избухва Велчовата завера въ Търново. Въ 1836 година избухва въстание въ Пиротско; въ 1836 г. — Берковското (Манговата размирица), въ 1837 година — Ново Берковско (Върбановото 1838 г. — Пиротско, въ 1841 година избухва въстание въ Нишко.

Революционитѣ движения въ западна Европа раздвижатъ и българите. Въ 1848 и 1849 години възставатъ Видинско, Ломско, Белоградчишко, Берковско. Следъ продължителна борба, въстанието е потушено.